

er des Geestes
leene genezing
lat de jongste
de leergeschied
broedertwist
et, dat thans
de schrapping
enis, die naar
de Woorden
veel stof op
eijgerig arbeid
m. Arbeid om
af te vallen;
voor Christus'
om tegenover
het Socialisme
et Koninkrijk
ept en dringt

Amerika.

ische Synode
de Kerk in
dank aan God
alleen uit een
Steffens, maar
aan de Banner
immer schrijft,
het Synodaal
en, gaat de

de verklaring
meld vonden,
eene stemmen
God en grepen
terdaad vrede
ruste kerken".
ing van de e
redactie niet,
zeker zoo har
ken deed. En

en instemmen
ik en stichte-
nen verwachten
in Amerika)
g schenen te
n deze zelfde
Amerika aan
an het oordeel
erkennen en
aan zak zullen
lei nood is er
in talenten op
En ten slotte
zien, dat de
jk de Generale
emming is niet
door ons zelf

wij van harte
derland naar
ar niet voort-
cht.

utaa.

de vereeni-
vraagt ook bij
van aanbeve-
noodig, waar
over vermin-

s de stichting
komsten niet
e contributies
\$ tot \$ 9994,
verminderen,
de vele offers,
raagd worden,
voor een be-
evenzoo, dat
reeds bij de
eeniging valt
tijd, dat het
shoud van wat
waarheid moet
er's hospitaal
stelsel stich-
s in. De rijke
al ons schonk,
verbeurd wor-
dezen achter-
deel te zoeken
bij verhuizing
zal de nood-
oldoende zijn
ekken en de
ijver aan te

e mede door
en en ander
kt hoe deze
gewaarderd
og, die Mej.
ik, door den
volg aan het

sur ploteling
van plan was
pitaal te be-
e. Schoonmaak-
ik — de tuin
t hebben: het
o welig groeit,
al te hooge
aan moesten
ig met zoveel
in bloemen in
dden we vele
en om 't tot
onde p-tenten
e Keuchen-
iddags ook te
vonds alles in
er slechts de
hier en daar
aden van den
ok de patiën-
ellen schoone
op hun bed
den de gasten
daarbij vooral
n) met vier
ezel van dien
en den Secre-
volg mee zijn

goms, Pangeran Mangkoebumi en Pangeran Soerjoepoetri, en verscheidene van zijn broeders. Zij waren allen schitterend gekleed: bruine, lichtblauwe, rose zijden djocjassche baadjies, een of meer gouden kettingen om den hals, diamanten spelden en ringen aan.

Het eerst werd de polikliniek bezocht, waar over de 100 patiënten zaten te wachten, nu niet op de banken, zoals anders gewoonte is, maar tusschen en naast de banken eerbiedig op den grond gebukt.

Van de polikliniek ging 't naar laboratorium en operatiekamer. In 't laboratorium trok vooral de microscoop zeer de aandacht, en in de operatiekamer wenschten de gasten vooral de instrumenten te zien, waarmee de dokter armen en heenen afsnijdt. Zelfs waren er enkelen die 't betreurden, dat er niet juist een operatie was, dan hadden ze eens kunnen zien hoe dat toeging.

Daarna kwamen de ziekenzalen aan de beurt. De vorige week was er juist op een fabriek in de stad een ongeluk geweest, waarbij acht menschen brandwonden hadden gekregen. Zij waren allen in 't ziekenhuis opgenomen, en er werd door den Kroonprins ook daadlijk naar gevraagd. Ook een man, wiens been in een rekverband lag, trok de aandacht: men begreep niet hoe hij 't uithield zoo stil te liggen, met het voetenende van 't bed hooger dan 't hoofdende. Soms werd aan de patiënten zelf iets gevraagd, waarop ze echt jwaansche antwoorden gaven.

Het gehele bezoek duurde ongeveer anderhalf uur; niets werd overgeslagen; de keuken, de badkamers, de provisie-kamers, alles kreeg een beurt.

Na nog even gerust te hebben bij Dr. Scheurer, ging de Kroonprins naar Toengank, waar hij onder geleide van Dr. Scheurer ook alles bezag.

Een gevolg van het bezoek aan onze inrichting is de nieuwe gasverlichting, die we sedert dien tijd gekregen hebben. Ze is een groote vooruitgang bij het gebruik en veel onderhouden eischende petroleumlicht. Het is echter ook kostbaarder in 't gebruik — zoodat de gaven voor 't hospitaal vooral niet moeten verminderen — eer nog vermeerderen als 't eenigzins mogelijk is.

Het laatste geschenk is metterdaad een vorstelijk geschenk geweest. De aanleg van de gasleiding kostte toch ± f 1300. Maar hoe welkom dit geschenk ook was, het verhoogde natuurlijk ook de kosten, daar het gas zelf duurder is dan petroleum en de gasleiding niet door den Kroonprins wordt betaald.

Moge het voorbeeld van dezen heidenschen prins ons Nederlandsche volk tot beschaming zijn, en brenge een volgend jaarverslag de vervulling van de bede van Mej. Rutgers, dat de gaven eer vermeerderd dan verminderd zijn.

Het Spiritisme.

Van Roomsche zijde verscheen van de hand van pater W. de Veer S. J. eene studie over het Spiritisme, die dit verschijnsel van onzen tijd grondig en ernstig behandelt.

Pater de Veer begint met eerst de historie van het Spiritisme en de spiritistische verschijnselen te teekenen. Dat vele zoogenaamde manifestaties, waarop het Spiritisme zich als bewijs beroept, een „spieël openlaten voor de mogelijkheid van bewust of onbewust bedrog“ ontkent hij niet, maar ook al moet tusschen koren en kaf geschild worden, er blijft een reeks van verschijnselen over, die metterdaad de grens van het natuurlijke schijnen te buiten te gaan. Niet alles kan uit charlatanerie verklaard worden. In het Spiritisme schuilt een deel werkelijkheid.

Bij de vraag, hoe deze verschijnselen, de tafeldans, het kloppen, het geheimzinnige schrift, het spreken der mediums uit een ander bewustzijn, de zichtbare manifestaties enz., moeten verklaard worden, betreurt de heer De Veer terecht, dat de officieele wetenschap zich nog zoo weinig met deze verschijnselen in liet. Men is toch van deze verschijnselen niet af met ze schouderophalend als humbug te beschouwen, of te zeggen, dat deze verschijnselen zoo in strijd zijn met alle natuurwetten, dat ze a priori niet waar kunnen zijn. Door zulke redeneringen wordt juist de kracht van het Spiritisme gesterkt, dat tegenover deze theorieën zijn onbegrijpelijke feiten stelt.

Dat al deze feiten gewoonweg met het volk voor duivelskunstenaarijen te houden zijn, inwerkingen van satan op de stof, acht de heer De Veer onjuist. „Het ongewone van een verschijnsel, zegt hij terecht, is nog geen voldoende reden om terstond van duivelsinmenging te spreken.“ Schijnbaar bovennatuurlijke feiten kunnen te danken zijn aan natuurkrachten, wier bestaan ons nog verborgen bleef.

De heer De Veer gaat daarom na de verschillende theorieën van Mesmer, Crookes, Dr. Lehmann e. a., die langs natuurlijke weg deze verschijnselen verklaren willen, hetzij door fysieke of door psychische krachten, die van het medium uitgaan. Ook de „onbewuste spierwerking“ komt hier ter sprake. Al deze theorieën worden kritisch onderzocht en al wordt erkend, dat er een deel waarheid in schuilt mag, ze zijn toch niet voldoende om de spiritistische en geestelijke verschijnselen van het Spiritisme te verklaren. Vooral de geestelijke verschijnselen, de clairvoyance, de gemeenschap met afgestorven zielen enz., spotten met elke natuurlijke verklaring.

De inwerking van hoogere geestelijke machten kan dus niet geloofwaardig worden. Alleen de gedachte alsof goede geesten, hetzij dan engelen of goddelijk gestorven menschen, zich leenen zouden voor de tooneelvoorstellingen der spiritistische seances, acht de heer De Veer ongerijmd, onmogelijk. Gode en dezen geesten onwaardig. En evenmin kan worden aangenomen, dat de geesten der afgestorvenen, die verloren zijn gegaan, nog op aarde zich kunnen manifesteren. De gelijkenis van Lazarus en den rijken man toont het tegendeel.

Zoo blijft er dus niets anders over dan hier een rechtstreeksche inwerking te zien van satanische krachten.

„De booze geesten, zegt pater De Veer, kunnen uit eigen kracht geen wonderen verrichten; maar wel kunnen zij, in sommige gevallen, onder Gods toelating, de voorhanden zijnde krachten der natuur aanwenden en gebruiken op zulk een wijze, dat er een voor ons menschen ongewoon verschijnsel plaats grijpt. Zij kunnen de natuurlijke krachten, in het medium aanwezig, leiden, en aldus door middel van het medium ongekende, buiten natuurlijke verschijnselen bewerkten. Vraagt men, waarom de booze geesten in de spiritistische seances zouden optreden, dan antwoorden wij katholieken, dat het hun, den leugenaars van den aanvang af, te doen is om, nabootsende de wonderen der Kerk, de menschen af te trekken van de door God geopenbaarde waarheid.“

Gelijk men ziet, heeft pater De Veer deze zaak met groote voorzichtigheid en kennis van zaken behandeld. En al is de laatste sluiting, die over het Spiritisme hangt, hiermede niet opgelicht, toch gelooven we, dat pater De Veer in hoofdzaak juist heeft geoordeeld.

Het Spiritisme boeit en trekt aan door zijn geheimzinnige verschijning en wonderbare kracht. Het belooft ons in te leiden in het land der schaduwen des doods en de mysterien op te lossen van het graf. Aan het wetenschappelijk denken wil het grond, tastbaren grond geven voor de spiritualistische wereldbeschouwing; het bestaan en de onsterfelijkheid der ziel wil het bewijzen. En het streeft tegelijk het sentiment door den weg te openen, om gemeenschap te hebben met onze afgestorvenen, wier gemis het hart met rouw vervult. Daarin ligt de verleidelijke kracht, die van het Spiritisme in onzen tijd uitgaat.

Te ernstiger is daarom de taak der Kerk om tegen die verleiding te waarschuwen. De neiging naar het Spiritisme is een ziekteverschijnsel van den menschelijke geest. Niet in het donkere land der schaduwen des doods, maar in het volle, rijke menschenleven om ons heen ligt ons arbeidsveld door God ons aangewezen. Het Spiritisme tast het zenuwleven aan, maakt ons eenzijdig en afgekeerd van den omgang met menschen, werpt een hoers over den geest. En bovenal, het Spiritisme is een zonde tegen Gods gebod en brengt ons onder den invloed van schrikkelijke satanische machten. Daarom hebben we, „zoo lief als ons onzer zielen zaligheid is,“ voor dit Spiritisme ons te waken.

Uit de Pers.

Ook in moderne kringen wordt toch soms gevoeld, dat het niet edel is aan zijn tegenstanders dingen ten laste te leggen, die nooit zoo door hen zijn bedoeld.

Censor had in de Hervorming een aanval gedaan op het oordeel van onzen Heidebergischen Catechismus, dat de mensch onbekwaam is tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad. Een uitdrukking, die steeds een struikelblok was voor alle verbeelers van de menschelijke natuur. Een onbekende, onder den pseudoniem Batavus, komt tegen Censor op onder den titel: „De tegenstander verongelijkt“.

Nu niemand anders het doet, waag ik het een vraag te richten aan het adres van den heer Censor. En dat wel naar aanleiding van zijn artikel „Verderen“ in de Hervorming van 16 September. Hij heeft het daar over het „wonderbaar oordeel“, dat de Heidebergische Catechismus stelt over de menschelijke natuur. Volgens hem toch zou de Heidebergische van de meening uitgaan, dat de menschen, omdat zij hier rondom ons leven, dat alle menschen totaal onbekwaam zouden zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad.

Indien dit werkelijk zoo was, zou men er zijn hoofd voor moeten buigen, want wij vermoegen niets tegen de waarheid. Maar toch zouden wij in dat geval met den heer Censor zeggen dat dit wanhopig somber is en over ons doet komen een verlamd pessimisme, dat aan alle streven naar hooger en beter voor goed en geheel een einde maakt.

En nu kom ik met deze vraag: Bedoelt de Heideberger, dat wat 't hij onnatuurlijk van meening, dat wij menschen allen en geheel verdoorn zijn? Mij wil het voorkomen, dat men hem een gevoelen toeschrijft, 't welk hij geenszins deelt, m. a. w. dat men op dit punt den Catechismus zwaar verongelijkt.

Maar vraag 8 leert dan toch, dat wij „ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad!“ Zeer zeker, maar van wie wordt dit gezegd? Niet van alle menschen, niet van hen, die onder den leventekenden adem van het Christendom zijn gekomen, maar alleen van hen, die niet wedergeboren zijn. Want op de vraag: Maar zijn wij alzo verdoorn, dat wij ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad? volgt het antwoord: „Ja, wij tenzij dan dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden.“

Dat „van nature verdoorn“ ziet dus blijkbaar op den mensch, zoodat hij van nature, door zijne geboorte, is, op den naurlingen, nog geheel zinnelijke mensch, die nog niet wedergeboren is, m. a. w. die van God en zijn heiligen wil over ons nog geen weet heeft.

Is nu zulk een „natuurlijk“ mensch niet onbekwaam tot eenig goed? Nuttige dingen kan hij zeer zeker doen en zich ver dienstdiensten maken jegens anderen, ook dit staat in zijne macht. Maar de deugd lieft hebben en betrachten om haar zelfs wil, daartoe is hij nog niet bij machte. Zedelijke goede daden, voortvloeiende uit verheven zedelijke beginselen, doet hij niet, omdat hij niet weet van God, die de bron is van alle goed. Medelijden, barmhertigheid, liefde kunnen in zijn binnenste wonen, maar dan alleen als onbewuste, natuurlijke opwekkingen zijner harten. Dit is dus nog geen deugd, want deze bestaat eerst d. w. z. waar men het goede doet, omdat en in het volle bewustzijn, dat het goed is.

En is hij niet eveneens geneigd tot alle kwaad? Waarschijnlijk komen deze booze neigingen bij hem niet alle tot uitbarsting, misschien zet niet elk van haar zich om in een boos woord of een slechte daad, 't zij omdat zachtere neigingen dit verhinderen, 't zij omdat hij vrees voor schade of voor minder eer bij de menschen of voor wat anders ook. Maar is het niet waar, dat de neiging, de vaak slechte, zwakke neiging, tot allerlei soort kwaad bij onze geboorte reeds in ons hart ligt? En blijkt dit wel niet hieruit, dat wij ons in bijna elke uiting van de zonde onder medemenschen verplaatsen kunnen, zoodat ook in dit opzicht niets menschelijks ons vreemd is?

Maar, in dien mensch, van nature, van huis uit, onbekwaam tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad, zoo wil dunkt mij de Heideberger zeggen, is een kiem van hooger leven, wordt gevonden een aanknopingspunt voor de werking van Gods geest. Immers Vraag 8 spreekt van een „wedergeboren worden door den Geest Gods“, wat dunkt mij toch niets anders zeggen wil, dan dat er onder Gods leiding en door de inwerking van Zijn Geest op ons gemoeid, daarin een tweede geboorte kan plaats hebben, de geboorte van het hooger, het zedelijk goddelijk leven.

De orthodoxie, naar mij voorkomt, beweert dan ook niet, dat als wij goed en kwaad in den mensch tegen elkaar in de weegschaal leggen, de evenaar dan naar het kwaad overslaat. Tot hare eer zij hier gezegd, dat zij er niet aan denkt zulk een zelfde vonnis te vellen over alle menschen, zoo ver uiteenlopend wat zedelijke en godsdienstige hoogte betreft.

Zij zegt, dunkt mij, alleen dit, dat de zinnelijke mensch, de mensch zoodat hij van nature, door en bij zijne geboorte, is, nog niets weet van waarachtig deugd, omdat hij nog niets weet van den heiligen God en de neiging (let wel: de neiging) in zich heeft tot allerlei soort kwaad. Maar zij verkondigt tevens, dat ook het hooger leven in dien mensch geboren kan worden, zoodat hij zich verdoorn weet aan God en diensgevolge aan eer, deugd en plicht.

Door nu deze rekerheid te koesteren, dat de mensch vorderingen kan maken in de kennis Gods' en dus in oprechte vroomheid en rein zedelijke zin, alsmede door de overtuiging, dat wij bij al de zonde, die ons blijft aankleven, ons leven lang, met een genadig God te doen hebben, is hare levensbeschouwing, dunkt mij, in 't geheel niet pessimistisch, maar heel wat meer bezielend door het optimisme des christelijken geloofs dan wij, vrijzinnigen, doorgaans hebben.

In hiermee oordeel ik de verongelijking den tegenstander aangedaan, weer zooveel mogelijk hersteld te hebben.

Menschen kunnen ook wij, vrijzinnigen, met ziene uiting over de afgeleide verdoornheid der menschelijke natuur ons nut doen.

Natuurlijk drukt Batavus zich in andere termen uit dan wij het zouden doen. Maar volkomen terecht wijst hij er op, dat het oordeel van den Heidebergischen Catechismus juist is. Zelfs wijgeeren als Kant kwamen tot dezelfde conclusie en spraken van het „radicale boze“ in den mensch. „Wanhopig somber“ zou dat oordeel alleen dan kunnen heeten, wanneer de Catechismus niet van de genade Gods getuigde. Maar juist daarin ligt de grenslijn, die het Christelijk geloof van het pessimisme scheidt, dat het Christendom verlossing en redding voor elken zondaar predikt.

Aan Batavus voor zijn ridderlijk woord onze dank.

Officieele Berichten

Aangezien een vervroegde particuliere Synode van Zuid-Holland noodzakelijk is geworden door een besluit van de Algemeene Synode, hebben de kerkeraden van Vlaardingen (A en B) bepaald, dat deze particuliere Synode D. V. zal gehouden worden te Vlaardingen op Dinsdag 30 Januari 1906. Punten voor het agendum en namen der afgevaardigden worden ingewacht tot 30 November 1905 aan het adres van eerst-ondergetekende.

Namens de Kerkeraden voornoemd, Ds. W. SIEDERS, Ds. F. DROST.

Classis 's Hertogenbosch

De classis 's Bosch vergadert op Woensdag 18 October a.s.

Stukken voor het agendum 's Bosch, in te zenden bij J. M. MULDER.

Classis 's Gravenhage

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te 's Gravenhage bericht, dat de classis 's Gravenhage D. V. vergadert zal te 's Gravenh